ध्यानं नाम....

◆ (सं०) शुभा

अथ कदाचित् रमणमहर्षेः समीपं सप्तवर्षीयः कश्चन बालकः आगत्य अपृच्छत् - ''ध्यानं नाम किम् इति किं भवान् मां वदेत् ? अहं यदा एतं प्रश्नं पृच्छामि तदा पितरौ वदतः - इदानीं तद्विषये मा चिन्त्यताम्, अग्रे त्वया ज्ञायेत इति'' इति ।

रमणमहर्षिः अवदत् - ''त्वं मम पार्श्वे तूष्णीम् उपविश, अहं वदामि'' इति ।

किञ्चित्कालानन्तरं कश्चन भक्तः तत्र आगत्य किञ्चन करण्डकम् आनीय रमणमहर्षेः पुरतः अस्थापयत् । करण्डके दोसाखाद्यम् आसीत् । रमणमहर्षिः पर्णे एकां दोसां संस्थाप्य बालकाय दत्त्वा कञ्चन लघुखण्डं स्वीकृत्य कञ्चित् आदिष्टवान् यत् अवशिष्टं सर्वेभ्यः भक्तेभ्यः वितीर्यताम् इति ।

ततः सः बालकम् उद्दिश्य उक्तवान् - ''अत्र पश्य, यावत् अहं मम प्रथमाम् अङ्गुलीम् उन्नीय 'हूम्' इति न वदेयं तावत् त्वया खादता भवितव्यम् । मम सूचनादानात् पूर्वम् अपि त्वया खादनं न समापनीयम् । 'हूम्' इति मया सूचना यदा दीयेत तदा त्वया खादनं स्थगनीयम् । दोसायाः भागः न अवशिष्येत अपि'' इति ।

बालकः एकाग्रचित्ततया रमणमहर्षेः सूचनाम् एव निरीक्षमाणः आदौ महाखण्डम् अखादत्, ततः सः लघुखण्डान् खादितुम् आरब्धवान् । तावता तेन निरीक्षिता सूचना प्राप्ता । बालकः अवशिष्टं सम्पूर्णभागं मुखे संस्थाप्य खादनं स्थगितवान् । तदा रमणमहर्षिः अवदत् - ''त्वया अधुना यत्कृतं सा एव ध्यानप्रक्रिया । पूर्णसमयं तव दृष्टिः मयि एव आसीत् । किन्तु त्वया दोसा खाद्यमाना आसीत् । एवमेव मनः भगवति निक्षिप्य त्वया नित्यकार्याणि कर्तव्यानि । खादनसम्भाषणचलनादीनि नित्यकार्याणि प्रचलेयुः एव । किन्तु तव मनः तु सर्वदा भगवति लीनं स्यात् । इदम् एव ध्यानं नाम'' इति ।